Cyan Magenta Yellow Black

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

№183 (2934)

СУБОТА
5 жовтня
2002 року

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Комісія все з'ясує?

8 жовтня на засіданні Верховної Ради буде затверджено склад парламентської слідчої комісії із розслідування фактів звинувачень на адресу України про можливий продаж зброї Іраку. Про це вчора під час зустрічі з послом США в Україні Карлосом Паскуалем повідомив Голова Верховної Ради Володимир Литвин. Він зазначив, що буде також затверджено повноваження місії і зроблене все потрібне, щоб вона повноцінно працювала. «Попри все це ми не повинні залишати поза увагою всі інші напрями наших відносин», — сказав Володимир Литвин. Карлос Паскуаль заявив, що нині «є криза довіри, яка впливає на наші взаємостосунки». Проте він наголосив, що у двох країн є спільна мета — становлення України як європейської держави з розвинутою демократією.

ВІТАННЯ

Працівникам освіти України

Дорогі освітяни!

Сердечно вітаю вас з Днем працівників освіти.

Щороку золотої осінньої пори приходить на нашу землю це свято. Кожен з нас, хоч би якого віку й суспільного становища він досяг, неодмінно із вдячністю згадає у цей день свого першого вчителя, рідну школу, перебере в пам'яті педагогів, чиє слово з університетської кафедри сприймав як одкровення.

Учитель — це покликання і важка щоденна праця. У ваших руках і доля кожної особистості, і доля держави. Ви формуєте її людський потенціал, готуєте до життя майбутніх учених і хліборобів, лікарів і винахідників, урядовців і дипломатів, вчите їх сприймати нове і пам'ятати наше коріння. І які знання, які моральні принципи ви закладете їм з найменшого віку, такою буде наша країна.

У XXI столітті, вважають учені, лідером буде та нація, яка побудує найефективнішу систему середньої та вищої освіти і забезпечить цим максимальний розвиток інтелектуального потенціалу своєї країни. Відомо, всі реформи починаються з людини, учителя. Українські освітяни мають великий досвід формування педагогічної майстерності ще від часів Іларіона, Івана Вишенського, Петра Могили.

Сучасна епоха робить справжній виклик учителю. Сьогодні йому потрібні не тільки фах, талант, а й знання мов, володіння комп'ютером, іншими сучасними технологіями. І все-таки найголовнішими залишаються одвічні якості — людяність, доброта, любов до дітей, до своєї справи.

І влада, і громадськість усвідомлюють, що запорукою позитивних змін у системі освіти є поліпшення умов життя і праці освітян. Верховна Рада України зробить усе, щоб підвищити соціальний статус, роль учителя, удосконалюватиме законодавство про освіту, і сприятиме її конструктивному реформуванню.

Тож зі святом вас, дорогі освітяни. Здоров'я, успіхів, любові, щастя і благополуччя вам і вашим родинам.

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради України.

Свято всіх поколінь

Шановні освітяни!

Від імені Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, від мене особисто прийміть сердечні вітання з нагоди Дня працівників освіти.

Це свято всенародне — свято усмішок, єднання, цілісності, взаєморозуміння усіх поколінь.

Сотні тисяч громадян України є представниками школи, продовжувачами світлих справ своїх учителів. Розлітаються по світах добрі справи та звершення ваших учнів.

(Закінчення на 2-й стор.).

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Караваджо Мікеланджело Мерізі да (1571—1610 рр.)
Гравці в карти (близько 1594 р.)
Полотно, олія.
Музей Кімбелл.

Завтра — День працівників освіти

Парламентські слухання: закон про освіту треба виконувати

«Голос України» вітає всіх учителів з їхнім професійним святом. Щоправда, воно не таке вже й радісне. Адже, як зазначив голова Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти Станіслав Ніколаєнко, сьогодні директор школи отримує зарплату удвічі меншу від мінімального прожиткового рівня. Бракує коштів на ремонт шкіл, цьогоріч не профінансована програма комп'ютеризації сільських шкіл.

До речі, про всі проблеми педагогів йтиметься на запланованих на середину жовтня парламентських слуханнях про виконання Конституції і закону про загальну середню освіту.

Та, попри усі негаразди і проблеми, педагоги продовжують виховувати підростаюче покоління, сіють розумне, добре, вічне. Адже професія вчителя — це передусім покликання, стан душі.

***

У Харкові відкрито пам'ятник учительці. Зведено його на території Харківського педагогічного університету. Зображено постать учительки і дівчинку, що сидить перед нею за партою, **повідомляє наш власний кореспондент Миколай КОСИЙ.**

Міністр освіти Василь Кремень, вітаючи з професійним святом, говорив, що «... вони працюють в умовах неадекватної оцінки праці». За його словами, середня зарплата педагога разом із виплатами на оздоровлення та за вислугу років становить близько 250 гривень.

Нині в Україні працюють 246 тисяч учителів, однак залишається 2,6 тисячі вакантних місць, із яких 1,7 тисячі — у сільській місцевості. Передусім не вистачає вчителів англійської — цього року з другого класу запроваджено обов'язкове вивчення іноземної мови, а також учителів інформатики і математики.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У НОМЕР

Політична реформа стартувала з указу

Президент України Леонід Кучма підписав указ «Про організацію роботи з підготовки законопроектів про внесення змін до Конституції України та виборчих законів».

Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» в адміністрації глави держави, указ видано в розвиток ініціативи Президента з проведення політичної реформи.

Указом створено комісію з розроблення відповідних законопроектів і затверджено її склад. Співголовами комісії стали Перший заступник Голови Верховної Ради Геннадій Васильєв, заступник Голови Верховного Суду Василь Маляренко та глава адміністрації Президента Віктор Медведчук. Секретарем затверджено голову комісії зі сприяння розвиткові громадянського суспільства, відомого громадського діяча Володимира Малинковича.

Загалом до складу комісії входить 51 особа. Серед них 16 народних депутатів, у тому числі Раїса Богатирьова («Регіони України»), Степан Гавриш («Демократичні ініціативи»), Роман Зварич («Наша Україна»), Леонід Кравчук (СДПУ(о)), Олександр Турчинов (БЮТ). Серед членів комісії також голова Ради суддів України Віктор Кривенко, глава уряду Криму Сергій Куніцин, міністри юстиції та фінансів Олександр Лавринович та Ігор Юшко, лідер Партії зелених Віталій Кононов.

Зерновий скандал

Наша держава у спробах прилаштувати за кордоном урожай хлібних культур і тим самим хоч якось стабілізувати ціни на них на внутрішньому ринку дійшла до Каїра. Під час україно-єгипетських переговорів укладено домовленість про постачання до кінця 2002 року вітчизняного збіжжя, стверджують у прес-службі Кабміну. Йдеться поки що тільки про 350 тисяч тонн.

Раніше, однак, Міністр аграрної політики Сергій Рижук заявляв, що Єгипет готовий купити 3 мільйони тонн українського зерна.

Тим часом в Європі — новий скандал, пов'язаний з Україною. ЄС звинуватив нашу державу в демпінгу на своєму зерновому ринку. Комісар Євросоюзу Франц Фішлер оголосив: аби перешкодити демпінгу з країн Чорноморського регіону і стабілізувати ціни, ЄС пропонує запровадити квоти на імпорт зернових. Зокрема, зроблено заяву, що торік зерно з України та інших країн Чорноморського регіону експортувалося за 60—70 євро за тонну.

Справжня ціна, що встановилася на ринках ЄС, — 120 євро за тонну.

■ *Україна і Польща мають намір підписати в майбутньому міжурядову угоду про співробітництво двох країн у питанні будівництва та експлуатації нафтопроводу Одеса—Броди—Гданськ.* Про це заявив у Львові Прем'єр-міністр України Анатолій Кінах. «Важливо, що це питання розглядалося в Європейському союзі, куди було надіслано відповідного листа за підписами двох прем'єрів», — наголосив А. Кінах.

■ *У Москві затримано афериста, який викрав із Уманської філії «Трансбанку» більш як 8 млрд. карбованців.* Про це повідомили РІА «Новости» в прес-службі Головного управління боротьби з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ Росії. 33-річного громадянина України було заарештовано в центрі Білокам'яної. Його розшукували правоохоронні органи України у зв'язку з тим, що 1996 року він, коли був директором малого підприємства «Хутір», одержав за підробними документами у філії «Трансбанку» велику суму грошей і зник.

За деякими даними, окрім шахрайства, він причетний до низки особливо тяжких злочинів, зокрема убивств на замовлення, які було скоєно на території нашої держави.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

Щодня майже сотня сумчан відмовляється від гарячої води — немає грошей на оплату

СУСПІЛЬСТВО

Колективу Дніпровської ГЕС

Сердечно вітаю уславлений колектив з визначним ювілеєм — 70-річчям Дніпровської ГЕС

Введення в експлуатацію потужної електростанції на Дніпрі стало для нашого народу справді знаковою подією, проривом у нову, індустріальну епоху. Дніпрогес, що ввібрав у себе найновіші вітчизняні науково-технічні досягнення тієї пори і кращий світовий досвід, не тільки поклав початок успішному розвитку цілих промислових і сільськогосподарських регіонів України, а й змінив наше мислення, нашу психологію, запалив вогні не лише на вулицях міст, а й у серцях людей. Він надовго став символом прогресу, нашої здатності йти в ногу з часом, об'єднатися для великої справи.

Відзначаючи знаменну дату, ми з вдячністю згадуємо допомогу, яку надали нам у зведенні цієї величної споруди інші народи колишнього Радянського Союзу, і насамперед російський.

Сім десятиліть Дніпро обертає турбіни електростанції, несе над своїми порогами сучасні судна. Дніпрогес, як і народ, пережив страшну війну, був зруйнований, але знову піднявся на повний зріст, наростив потужності, щоб ще краще служити людям.

За всіх нинішніх труднощів Дніпрогес реконструюється, оснащується найновішим обладнанням, набуває сучасних, притаманних новій епосі рис.

Не маю сумніву, що ваш колектив докладе всіх зусиль, щоб бути гідним подвигу своїх попередників, примножити внесок у енергозабезпечення економіки незалежної України.

Бажаю колективу успішної роботи, а кожному з вас — міцного здоров'я, щастя і добра.

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради.

Свято всіх поколінь

(Початок на 1-й стор.).

То є шана українській школі, учителю, батькам, наставникам. Хай щедрою на ужинки буде виплекана вами освітянська нива, зігріває своїм теплом вихованців і педагогів рідна школа.

Впевнений, що спільними зусиллями, витримкою, стійкістю, вірністю обраному шляху, єдністю ми подолаємо усі негаразди.

Прийняття Верховною Радою України законодавства України у сфері освіти спрямовано на її удосконалення відповідно до сучасних вимог держави, суспільства, особистості та забезпечення соціальної захищеності учасників навчально-виховного процесу. Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти буде робити все залежне від нього для досягнення цієї мети.

Висловлюємо надію щодо плідної співпраці у розв'язанні важливих проблем педагогічної науки, освіти і подальшому розвитку верховенства закону і права.

Щиро дякую за самовіддану працю на благо утвердження суверенної, демократичної та заможної України.

Зичу щастя, міцного здоров'я, миру, натхнення і творчих вагомих здобутків, прекрасних знахідок і відкриттів, життєвих гараздів, згоди, процвітання і взаєморозуміння.

З глибокою повагою,
Станіслав НІКОЛАЄНКО,
голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Вогонь,

ВІЗИТ

Тиждень, що минає, був щедро насичений політичними подіями. По-перше, у Києві побувала заступник держсекретаря США Елізабет Джонс, котра привезла з собою чималий список питань, на які США найближчим часом чекають відповіді від української сторони. Візит був практично закритий для преси, тож дізнаватися про подробиці журналістам доводилося у переказі посла США у Києві Карлоса Паскуаля. Він оцінив візит Джонс як «дуже важливий і корисний» і привітав наміри Києва «бути відкритим» у цій справі. Схоже, іракська тема цього тижня була провідна, і від неї не відвернув увагу мас-медіа навіть перший офіційний візит українського Президента до Індії.

Втім, пік напруження в політичному житті країни припаде на ці вихідні. Очікують, що цієї неділі, 6 жовтня, у Запоріжжі, можливо, буде підписано українсько-російську угоду про створення міжнародного газотранспортного консорціуму. Це дуже вигідна, на думку наших лідерів, для України оборудка має безліч противників.

Найбільш охоче щодо майбутнього російсько-українського дітища напередодні його народження в Києві висловлювався російський посол Віктор Черномирдін, який заявив, що створення консорціуму вигідне передусім для України. Посол пояснив, що мета створення консорціуму полягає в тому, щоб використовувати газотранспортну систему якомога ефективніше. Україні «самій важко тягти на собі цю систему, тож Росія їй у цьому допоможе», пообіцяв він.

Але навіть прихильники цього заходу дедалі частіше запитують: а чому, власне, деталі майбутньої угоди тримають у найсуворішій таємниці? Навіщо й від кого треба приховувати наші «осяйні перспективи»?

«Укрспецекспорт» виходить на індійський ринок

Україна має намір упродовж року збільшити обсяг військово-технічного співробітництва з Індією приблизно до 80 млн. дол. на рік, заявив гендиректор компанії «Укрспецекспорт» Валерій Шмаров у Делі, де він перебуває у складі делегації на чолі з Президентом України Леонідом Кучмою.

У Делі підписано кілька меморандумів з керівництвом сухопутних, морських сил, авіацією про «співробітництво за конкретними проектами». Шмаров також зазначив, що Індія, зокрема, зацікавлена в участі українських фахівців у модернізації індійських ППО, а також можливості придбання українських радарів систем ППО. У тому числі «Кольчуги».

Від зрівнялівки до соціальної справедливості

АКТУАЛЬНО

Одним із пріоритетів роботи парламенту на нинішній сесії має стати пенсійна реформа. Якнайшвидшого прийняття потребують закони про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та про недержавні пенсійні фонди. На цьому наголошувалося під час відвідин Головою Верховної Ради Володимиром Литвином Пенсійного фонду України.

Голова Пенсійного фонду Борис Зайчук поінформував, що за дев'ять місяців цього року до Пенсійного фонду надійшло понад 16,2 млрд. грн., що майже на 2,5 млрд. більше, ніж торік. Цього року двічі — 1 січня і 1 квітня — збільшувалися розміри пенсій. Однак рівень пенсійного забезпечення поки що не може задовольнити навіть мінімальні потреби. Головним завданням для поліпшення пенсійного забезпечення, вважають і в Пенсійному фонді, і у Верховній Раді, має бути виведення зарплати з тіні.

Голова Верховної Ради Володимир Литвин зазначив, що сьогодні в Україні пенсіонери — це третина населення. Ми — найстаріша нація серед країн СНД. У деяких областях, скажімо Вінницькій, Луганській, Донецькій, пенсіонери сьогодні становлять понад 70 процентів населення. Головне, на переконання глави парламенту, — закласти в новому законі про пенсійне страхування принцип соціальної справедливості, щоб ліквідувати зрівнялівку. Щоб пенсія залежала від стажу роботи та зарплати. З другого боку, наголосив В. Литвин, треба враховувати реальні можливості держави. «Але держава має виходити з того, що треба забезпечити пристойний рівень життя нашим громадянам сьогодні, а не тоді, коли це вже не буде нікому потрібно», — сказав Володимир Литвин.

Учасники зустрічі в Пенсійному фонді — голова парламентського Комітету у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів Петро Цибенко та народні депутати — підтримали пропозицію не скасовувати нині чинний закон про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, за яким один відсоток від продажу коштовностей і валюти перераховується до Пенсійного фонду. За словами Б. Зайчука, до Пенсійного фонду додатково від цього збору надійшло майже 4 млрд. грн.

Голова Верховної Ради Володимир Литвин також відповів на низку запитань журналістів. Зокрема, коментуючи акції журналістської солідарності та ситуацію з інформагентством УНІАН, В. Литвин заявив, що він «категоричний противник будь-якої утиску журналістів». Але, з другого боку, він застеріг від політичних спекуляцій довкола цієї теми. «Говорити наприкінці 2002 року про якусь цензуру — не до лиця нашій державі», — сказав глава парламенту.

Відповідаючи на запитання про утворення парламентської більшості, Володимир Литвин наголосив, що ніхто не повинен ні до кого приєднуватися, кожна фракція — самодостатня політична сила, тому, на його переконання, мова може йти лише про єднання і об'єднання, і з «Нашою Україною» також, а не про приєднання. Водночас глава парламенту відзначив, що у парламенту є потрібний потенціал для злагодженого прийняття рішень, це показало останнє голосування 26 вересня. «Треба працювати без ультиматумів з будь-якої сторони», —підкреслив В. Литвин.

Юліана ШЕВЧУК.

Посла не налякаєш

Завтра президент Росії Володимир Путін разом зі своїм українським колегою візьме участь в урочистостях з нагоди 70-річчя Дніпрогесу в Запоріжжі. Напередодні його візиту посол Росії в Україні Віктор Черномирдін не зміг точно сказати, чи відбудеться зустріч президента Росії Володимира Путіна з лідерами української опозиції, які звернулися до Путіна з офіційним листом у зв'язку з цим.

Крім того, Віктор Черномирдін заявив, що його «не лякають» наміри української опозиції достроково перервати його посольські повноваження. Він зазначив, що не може дати коментаря «вголос, при всіх». Після чого додав: «Мене цим не налякаєш, я не в тому віці». Посол також підкреслив, що «ніколи не працював на шкоду відносинам Росії та України».

Коментуючи на прохання журналістів повідомлення в ЗМІ про те, що до ймовірних поставок до Іраку «Кольчуг» можуть бути причетні посадові особи Росії, В. Черномирдін зауважив, що не знає, чи є «Кольчуги» в Іраку: «Але ми ні перед ким не звітуємо, не збираємося звітувати, і не будемо. Якщо поставляли, значить, поставляли, але, гадаю, що ні».

Журналісти підписали маніфест

Більш як 50 журналістів підписали маніфест, в якому заявляють про наявність в Україні політичної цензури та про свою готовність до страйку, якщо тиск на засоби масової інформації буде посилюватися. Для підтримки колег, на яких чиниться тиск, та для солідарних дій на захист свободи слова створюється ініціативна група, яка серед іншого обіцяє знайти кошти для підтримки журналістів, звільнених з роботи за спроби об'єктивного висвітлення подій. Маніфест залишається відкритим для підпису іншими журналістами. Утім, підписанти розуміють, що «страх перешкодить деяким нашим колегам підписатися під цим маніфестом». Але ті, хто підписався, стверджують: «В Україні існує політична цензура, наслідком якої є спрямування за вказівкою або за згодою влади програм на телебаченні, радіо, статей у пресі, тиск у різноманітних протизаконних формах на журналістів та окремі ЗМІ, які намагаються об'єктивно висвітлювати громадсько-політичне життя в країні».

Сергій ЛАВРЕНЮК.

У НОМЕР

Кіно буде

Завдяки Комітету ВР з питань культури і духовності скасовано наказ міністра культури і мистецтв України, відповідно до якого цехи обробки кіноплівки та приміщення звукоцеху, що перебувають на балансі Української студії хронікально-документальних фільмів, передавалися Державній академії керівних кадрів культури і мистецтв.

На переконання парламентського комітету, такі реорганізації означали б фактичну ліквідацію «Укркінохроніки» та факультету кіно і телебачення Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. С. Карпенка-Карого.

До того ж, за даними уряду, для розв'язання проблем кінофакультету виділено 111,8 тисячі гривень для виробництва курсових і дипломних робіт. Кабінет Міністрів України доручив виділити кошти на проведення капітального ремонту приміщень навчального корпусу кінофакультету, матеріально-технічного переоснащення тощо.

***

В Одеській облдержадміністрації відбулася зустріч її глави Сергія Гриневецького з представниками опозиційних партій. Їм надали трибуну, з якої можна було висловити свої пропозиції та вимоги до органів виконавчої влади і отримати відповіді від керівників відповідних управлінь місцевої влади.

На знимку: інколи опозиціонерів перехльостували емоції.

Фото Олександра СЄРОГО (Укрінформ).

Дощовий вересень скінчився. Попереду — багряний жовтень

АНАЛІЗ. ПРОГНОЗ

Кінець вересня пройшов під знаком дощів та бурхливих подій. Як ми і прогнозували, опозиція передусім спробувала перенести центр боротьби з вулиці у стіни парламенту. Проте не відмовилася і від продовження масових акцій, хоча й зібрала своїх прихильників значно менше, ніж 16 вересня.

Існують різні думки як про саму акцію «Повстань, Україно!», так і про її перспективи. Можливо, наш погляд буде не вельми оригінальний, але, вважаю, він також має право на існування.

Опозиція

Як і обіцяли лідери радикальної опозиції, парламентський тиждень розпочався 23 вересня з пікетів під стінами Верховної Ради. А напередодні прямого ефіру на загальнонаціональному телебаченні домагалися Юлія Тимошенко, Олександр Мороз, деякі інші народні депутати, рішуче налаштовані проти Президента. З цього, звісно, нічого не вийшло, але акція набула розголосу.

Так само й інша, що сталася наступного дня. Після пікетування парламенту опозиціонери пройшли по Банковій, і 49 народних депутатів залишилися на ніч у резиденції глави держави.

Опозиціонери все-таки добилися того, що Леонід Кучма зустрівся з ними і вислухав вимоги.

Попри заяву Держдепартаменту США, який висунув звинувачення на адресу українського Президента в нібито санкціонуванні продажу радіолокаційних станцій Іракові, опозиції все ж не вдалося досягти головного. Верховна Рада так і не погодилася включити в порядок денний питання про політичну ситуацію у країні.

Відтак опозиція, до якої приєдналася фракція блоку «Наша Україна», залишила сесійний зал. Власне, як нами і прогнозувалося, заручниками нинішньої ситуації стала законодавча робота парламентаріїв.

Влада

Законодавці, які залишилися у Верховній Раді, відповіли своїм опонентам тим, що оголосили про створення парламентської більшості.

Виконавча гілка влади і команда Президента, витримавши натиск опозиції, нині змушені діяти в кількох напрямах. Зокрема, співпрацювати з іноземними емісарами, які хочуть розслідувати український «іракгейт». А також — пробують консолідувати пропрезидентські фракції у Верховній Раді. Немає сумніву в тому, що триватиме і робота з тими народними обранцями від опозиції, які починають сумніватися в доцільності акції «Повстань, Україно!».

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Тим паче що Леонід Кучма категорично відмовився виконати вимогу опозиції добровільно піти у відставку.

Народ

Як на мене, акція опозиціонерів не знаходить масової підтримки громадян. Та й оприлюднені результати опитування, проведеного Центром політичних і економічних досліджень, свідчать: кількість тих, хто підтримує дострокову відставку Леоніда Кучми з посади Президента, хоча й залишається доволі високою — понад 50 відсотків опитаних, усе-таки порівняно з результатами дворічної давності скоротилася майже на 20 відсотків.

Плани

Безперечно, найближчими днями спокою в Україні буде малувато. Опозиція наполягатиме на своїх вимогах, хоча, схоже, з кожним днем і втрачатиме прихильників. Передусім через те, що прогнозована багатьма опозиційними економістами повна криза в економіці не настала. З другого боку, влада, передусім адміністрація Президента, прагне зламати негативне ставлення до себе журналістів. Вона не приховує своїх планів і розробок.

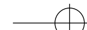
Напевне, деякий час буде заблокована законодавча робота. Однак для виходу з глухого кута парламентська більшість уже заговорила про можливість повторення «оксамитової революції» зразка зими 2000 року. Понад те, існує висока ймовірність, що більшість може кількісно зрости до 240—250 народних депутатів.

Врешті багряний жовтень, як завжди, зміниться листопадом і розпочнеться повсякденна звична робота. І громадян, і політиків. Імовірно, з'являться перші обриси не тільки політичної, а й адміністративної реформи. Але про це у наших традиційних нотатках пізніше.

Володимир КОРОЛЮК.

СПОРТ

Футбол. Кубок УЄФА. Перший раунд. На жаль, Україна залишилася без своїх представників у цих змаганнях. І якщо запорізький «Металург» гідно зіграв удома проти англійського «Лідса» — 1:1 (перший матч — 0:1), то донецький «Металург» осоромився в Бремені, програвши місцевому «Вердеру» 0:8 (перший матч 2:2).

вода і газові труби

Либонь, про те саме замислюються і в Німеччині, котра мала стати «третьою стороною» в консорціумі, але чомусь так і не була запрошена. На думку експертів, це вельми утруднить, якщо не зробить неможливою її подальшу участь у проекті. За словами директора Інституту газу НАНУ, члена наглядової Ради НАК «Нафтогаз України» Ігоря Карпа, «не можна так: спочатку домовлятися між собою, абсолютно непрозоро, а тоді запрошувати третю сторону невідомо на що».

Ігор Карп — палкий і переконаний прихильник створення зазначеного консорціуму, адже він дасть змогу залучити в Україну кошти на модернізацію газотранспортної мережі і до того ж розширить можливості нашої участі у міжнародних енергетичних проектах. А в перспективі — навіть збільшить обсяги транзиту газу через нашу територію. Заради цього, вважає він, можна пережити тимчасове зменшення надходжень до бюджету за рахунок передання частини «труби» російським і німецьким партнерам.

Але, знову-таки, якої частини? І від чого? Сьогодні українська газотранспортна система — це державна власність, а НАК «Нафтогаз України» — хоча й акціонерне, але на всі 100 відсотків ДЕРЖАВНЕ підприємство. Створення будь-якої концесії у цій сфері можливе лише після приватизації нашої газотранспортної системи, яку нині забороняє українське законодавство. Та ми чомусь уже вкотре ставимо віз попереду коня...

Мал. Георгія МАЙОРЕНКА.

Схоже, нас «підстьобує» бажання довести свою відданість могутньому стратегічному партнерові, який готовий підтримати в момент політичної кризи. Москва сказала «треба». Київ узяв під козирок. Москва сказала: як буде російсько-український консорціум, то раз і назавжди відмовимося від ідеї спорудження «перемички» в обхід української території. І Київ повірив. Москва навіть перестала нагадувати про українські борги за газ — ну що ще потрібно?

Отут і виникають сумніви: а чим ми заслужили таке всепрощення? І чи не пригадають нам наші гріхи після підписання угоди про створення консорціуму? І чи не стане головною російською інвестицією в українську «трубу» скасування наших боргових зобов'язань?

Колись Росія не раз використовувала нашу залежність від постачання своїх енергоносіїв для досягнення власних політичних цілей. Чи не станеться так і цього разу? Участь третьої сторони в консорціумі саме і стала б своєрідною гарантією того, що, на думку Ігоря Карпа, «виключить можливість прийняття економічно неефективних рішень на догоду політичним домовленостям». Але, як повелося, третій виявився зайвим.

Ганна ЛУКАНСЬКА.

Путін. Людина у футлярі правил

ОСОБИСТІСТЬ

Цього тижня практично вся Росія була зайнята надзвичайно важливою справою. Вгадайте, якою? Юні росіяни дружно писали вітальні листівки своєму президентові. Люди старшого віку вишивали хрестиком портрети Путіна, а також випилювали лобзиком його мужній профіль. Річ у тім, що в понеділок у глави російської держави ювілей. Володимирові Володимировичу виповниться 50.

Чому б і «ГУ» не спробувати намалювати портрет Путіна? З хрестиком і гладдю в нас сутужно, натомість можна розжитися на цікаві висновки психологів.

Спасибі Президентові за наше щасливе дитинство

Отже, розпочну з найприкметнішого. Підготовки до ювілею.

Одночасно в кількох областях РФ проходить акція «Напиши Президентові». Приміром, Новосибірська область уже в середу була готова привітати його 16 800 листівками. Вони прикрашені малюнками вихованців дитячих будинків Росії, які виграли конкурс на кращий малюнок на тему «Сильна Росія — єдина Росія». Нині практично весь тираж листівок, що надійшов до Новосибірська, розподілено по школах міста, а також по дитячих установах районних центрів області. Заповнивши листівку, на неї можна наклеїти марку і надіслати безпосередньо до Кремля або віднести до штабу партії «Єдина Росія», котра доставить послання ювілярові.

У Кузбасі активно розповсюджуються листівки з адресою Володимира Путіна. При цьому мешканцям роз'яснюють, що в них з'явилася можливість не тільки привітати главу держави з днем народження, а й донести до нього свої накази та пропозиції.

А ось у Бурятії прямо на уроці діти просто й писатимуть привітання дідусеві Ле..., даруйте, Володимирові Володимировичу.

Та залишмо їх у спокої. Гадаю, що коли замість математики або російської вони напишуть кілька теплих слів Президентові, то зрештою всі залишаться щасливими. Ті, хто задумав акцію з дітьми, безперечно, добре знають «слабкості» ВВП. Дітей Путін любить. А що ще?

Зрозумілий Путін

Схоже, що улюблене слово Путіна — «план», до того ж в особливому значенні цього слова. Йдеться про правила, точне дотримання яких (без будь-якого зв'язку з часом) передбачає позитивний результат. У більшості своїх висловлювань та оцінок Путін підкреслює, що вони стосуються не конкретного випадку, а мають постійне значення. Приміром, коли Путін був іще «виконувачем обов'язків Президента», то стверджував, що дії і проекти «в. о.» не пов'язані з президентськими виборами, а орієнтовані на перспективу незалежно від того, хто буде «о.».

Люди, які жорстко орієнтуються на правила, часто-густо попри реальність, — це особливий психічний типаж, і є багато підстав вважати, що Путін до нього належить.

Наприклад, манера ведення бесіди (суперечки). По-перше, Путін схильний виправляти неточності у формулюваннях співрозмовника, перекладати його висловлювання на свою правильну мову (друге його улюблене слово — «зрозумілий»). По-друге, він навіть мімічно не переходить на точку зору співрозмовника, не схильний змінювати ритм бесіди, відступати й нападати, тактично відходити вбік і повертатися до головної теми, гратися із співрозмовником. Бесіди з Путіним мають рівний, послідовний і лінійний характер з пунктуальним уточненням кострубатостей. Його висловлювання за рідкісним (і тому особливо помітним) винятком нудні й позбавлені барв. У них мало особистого, бо правила за визначенням мають знеособлений характер.

Охочий до натяків

Крім того, Путін — потайлива людина. Він охочий до натяків. Натякає сам і вміє читати натяки інших. Наприклад, ось його натяк Шеварднадзе про залежність Грузії від Росії зразка 2001 року: «Я ніколи не скажу Леоніду Даниловичу (**Кучмі**. — Авт.), почім ми продаємо в Грузію газ, бо він мене після цього ні салом не пригостить, ні горілки не наллє».

Такі самі й жарти Путіна. Приятелі дитинства згадують його характерний жест (посміювався в кулачок) і жарти на кшталт обдурювань, які він вимовляв із серйозним виразом обличчя. Хоча його глузування й непомітні (посміюється він про себе), схоже, путінське мислення має іронічну підкладку, принаймні іронічні аналогії в його мові періодично прохоплюються (хто нас скривдить, той трьох днів не проживе; птах-говорун; клієнт від'їжджає, гіпс знімають; важко рвав Кіндрат Майданников пуповину; йому (іноземному інвесторові. — **Авт.**) потрібно, по-перше, ці гроші закопати в нашу землю... тощо). Якщо покійний генерал Лебедь, за свідченням Жванецького, думає матірною, яку перекладає на російську, Путін, найпевніше, думає жартами і приповідками (зокрема, кіно- і белетристичними), які перекладає на чиновницьку мову.

Путі-Пут

З цього аж ніяк не випливає, що Путін — сухар, неемоційна людина. Навпаки, як вважають психологи, любов до ритуальної поведінки, життя за правилами зазвичай має захисний характер, дає змогу витрачати менше емоцій, що передбачає загострену і часто хворобливу чутливість. У Путіна спостерігаються не тільки окремі (зовні несподівані) емоційні висловлювання на зразок «мочити в сортирі», а й регулярна крайність оцінок: майже будь-яке його твердження містить підсилювальні фігури мови («ні, не було і бути не може»). Потреба доводити свою мужність, хоробрість, приховувати нервовість і чутливість відбивається в схильності до жаргонних висловів — найпевніше, це не піарівські підказки, а слабкість сильної натури, яку можна вибачити.

У поведінці Путіна спостерігається демонстративна мужність — незворушність, скутість міміки та рухів. У міміці незворушність зберігати важче. Путін піджимає і прикушує нижню губу. Це — звичка людей, які глибоко, по-дитячому переживають образи. Як правило, це люди довірливі, наївні, отож невдачі для них особливо болючі. Наївність, як і доброту, вважає найціннішими якостями, інакше кажучи, найбільше (з цього я й почала «вишивати» портрет російського президента) Путін любить дітей (або дитяче в людині), вони йому ближчі та приємніші, аніж дорослі.

Фото Андрія КАНИЩЕВА (УНІАН).

Фото АП.

Я в розвідники пішов би

Проте психологи вважають, що за вихованням і звичками Путін — людина неавтономна, не самодостатня. Скоріш він підлеглий — «призначений». І, щоб судити про нього, треба знати його «начальників» (вихователів і вчителів), тих, кого він наслідує, і тих, чиї вказівки готовий виконувати.

Пояснення цьому дивацтву треба шукати в дитинстві. Коли він захотів стати розвідником і пішов у розвідники проситися, йому пояснили, що «ініціативників» не беруть. Мрії він не кинув, уперто готувався до цієї роботи, але більше не просився — і несподівано його запросили. Відтоді всі його призначення — принаймні за словами Путіна — відбуваються для нього несподівано й нерідко без його згоди. Забобон виявився корисним, бо вдало узгоджується з відданістю правилам і загальною моделлю благотворності впорядкованого світу. Досі Путін по-дитячому сподівається на диво і по-дитячому чекає, що неприємності обминуть його.

Навіть собака — дівчинка

Як підлеглі Путіну приємніші жінки, ніж чоловіки. Він, напевне, один із перших великих начальників, котрі пропонують на керівні посади жінок (Любов Сліску — у спікери Держдуми, Валентину Матвієнко — в мери Санкт-Петербурга). І цінує в жінках передусім «загальнолюдські», а не «жіночі» риси (на святкуванні жіночого дня: розум, інтуїція, доброта, краса) — слава Богу, хоч красу не забув. Або пам'ятаєте цю чудову сентенцію: «В мене вдома всі дівчатка: дружина, дочки і навіть собака — дівчинка».

Не так давно найближче оточення Єльцина називали колективним Распутіним. Путіна — скороченого Распутіна — було призначено наступником, найпевніше, за згодою цих людей, і його прізвище загалом вдало означає його статус.

Навколо цього, без сумніву, «крутиться» чимало апаратних жартів. У яких зазвичай є частка правди. І є іронічні лялькарі, в яких широке і легке, як вони вважають, поле діяльності.

Призначення наступником Єльцина Путін сприйняв двояко. З одного боку, спокійно: там, куди призначають, звик працювати методично і послідовно — виконувати вказівки. З другого боку, трагічно: до того, як його призначили наступником, у нього була робота і кар'єра, після призначення, коли над ним формально нікого не залишилося, почалася історична місія.

І електоральне диво, найпевніше, розпочалося з того, що Путіна призначили. Масовому виборцеві сподобалося саме це. Те, до чого він звик історично — і при монархії, і за 75 років радянської влади. Головне, щоб нова влада було хороша. А призначений на відміну від інших претендентів начебто й не дуже до цього президентства прагне («доля складається так»), не займається саморекламою, а скромно робить цілком конкретну справу, до того ж, що останніми роками рідкість, часто доводить її до кінця.

Яна СТАДІЛЬНА
(за матеріалами досліджень зарубіжних психологів).

ПРО ТЕ, ЩО БУЛО

■ *Освіта*

Університет у... селі

Святкове відкриття центру дистанційного навчання Хмельницького технологічного університету «Поділля» відбулося у селі Пасічна. Його першими студентами стали вісімнадцять мешканців Старосинявського району області.

Сільський інтернетний університет став уже восьмим центром дистанційного навчання вищого учбового закладу. Нині вони діють і в західному регіоні — у Львові, Коломиї, Калуші, і на сході — в Луганську, **повідомляє наш власний кореспондент Олександр ХМИЗ.**

■ *Отакої!*

Ртутний дощик

Під нього потрапили мешканці одного з будинків у Заводському районі Запоріжжя. З'ясувалося, що їхній сусіда з верхнього поверху зберігав на балконі в металевій трубі чотири кілограми ртуті. Труба проіржавіла і... Нині правоохоронні органи встановлюють: звідки у власника ртуті така її кількість? **Повідомляє наш власний кореспондент Олександр АБЛІЦОВ.**

Неплатників прославить газета

Новий спосіб боротьби за високе збирання комунальних платежів планують запровадити в Сіверськодонецьку Луганської області — прізвища городян, злісних неплатників за комунальні послуги, публікуватимуть у міській газеті.

Утім, людям зі скромними заробітками не варто турбуватися — до списків буде внесено лише прізвища тих, чиї доходи та матеріальне становище дають можливість регулярно і в повному обсязі платити за житлово-комунальні послуги.

■ *Дослідження*

«Одіссей» в українських широтах

Зі стапелів Фонду дослідження історії мореплавства в Одесі спущено однодеревий набійний човен «Одіссей», побудований за зразком, виявленим у давньому Єгипті. Судно — точна копія кораблів, на яких старовинні мореплавці борознили Середземне море.

1989 року було побудовано дієру «Івлія», що здійснила 6 експедицій в Чорному, Мармуровому, Егейському, Середземному морях та Біскайській затоці. 1992 року створено полікар «Одеса», який здійснив 4 експедиції річками Європи з Одеси до Амстердама, а 1999-го корабель «Мелькар» — копію давнього фінікійського корабля, а минулого року однодеревий човен «Персей», повідомляє агентство «Інтерфакс».

«Одіссей» — це черговий етап досліджень в історії мореплавства, який проводить група ентузіастів з Одеської області, сказав науковий керівник Фонду досліджень історії мореплавства Ігор Мельник.

■ *Гірко!*

Понеділок — день весілля

Щороку у Вінницькій колонії суворого режиму реєструють від п'яти до десяти шлюбів.

Днем весілля тут називають кожні другий і четвертий понеділок місяця. Петро Ковтун, в. о. заступника начальника колонії, уточнює, що працівник ЗАГСу приходить лише в ті дні, коли «набирається» пара. Наречена пише заяву, а працівники колонії готують документи для нареченого. Буває, на реєстрацію приїжджають родичі. Співрозмовник каже, що жодного разу під час «весілля» не було неприємних чи непередбачуваних інцидентів.

Свою половину засуджені знаходять зазвичай шляхом листування. Дехто з дівчат зізнається, що листи отримували відверті і слізні, — гріх було не покохати тих, хто їх писав. Тетяна Гуменюк, старший інспектор ЗАГСу Вінницького району, не вірить у щирість такого кохання. За її спостереженнями, все набагато прозаїчніше. Одруженим дозволяється після реєстрації три доби бути разом (для цього надають кімнату з телевізором, тут же є кухня для приготування їжі). Декотрі й користуються можливістю бодай на три дні залишити тюремні нари.

На підтвердження своєї думки Т. Гуменюк навела ще один аргумент. Збагнути людину з допомогою листів неможливо. Співрозмовниця переконалася в цьому на конкретному прикладі. Одного разу, каже вона, привезли в колонію п'ять наречених. У кімнату, де вони зібралися, завели женихів. Бачу, один з них втупився у мене поглядом, а тоді накинувся з обіймами: обізнався, бо на фото людина не завжди має такий само вигляд, як у житті. Про яку любов може йти мова? Просто ловлять момент: одружився — розлучився... Буває, по три-чотири рази. Щоправда, раніше. Два роки тому розлучати тих, хто взяв шлюб за ґратами, заборонили.

— Цікаво, хто вони, дівчата, які наважуються поєднати долю із засудженими?

— Є серед них з освітою, гарною зовнішністю. Але більшість — такі ж пригнічені горем чи якимись негараздами, як і ті, хто опинився в колонії. Їдуть і з міст, і з сіл. Був випадок, коли одна з наречених під час оглядин злякалася свого обранця, він її насилу вмовив залишитися. Та згодом вони все одно розлучилися. Бачила тут дівчат зі слідами уколів на руках.

Того понеділка Т. Гуменюк скріплювала подружній союз засудженого Станіслава і його нареченої з рідкісним ім'ям Уляна. На жаль, що-небудь розповісти про себе і свій вибір дівчина категорично відмовилася. Хлопець потрапив за колючий дріт за крадіжку. Познайомився, «як усі», — з допомогою пошти. Шампанське чи інше спиртне розпивати молодятам заборонено. Навіть фотографуватися не можна. А ось весільний поцілунок при всіх не відміняв ніхто. Крім того, у Станіслава й Уляни попереду ще були три їхніх дні...

Оксана ПУСТОВІТ,
Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

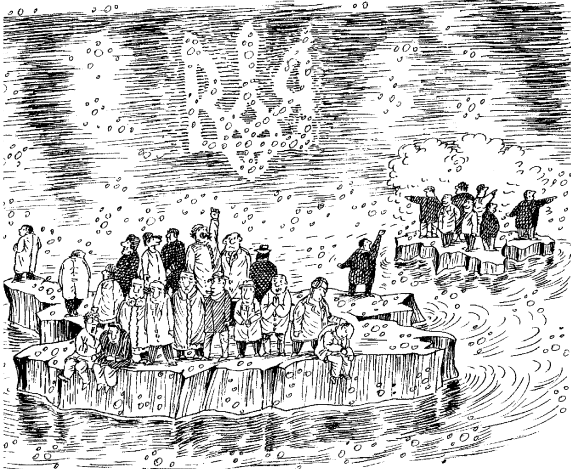

Фото Ольги ЧЕКАНОВОЇ (УНІАН).

ЕВОЛЮЦІЯ

виконавча гілка

ВЛАДИ

ІІІ. Всю владу Парламент і Президент

«Пенсійна» відставка

На тлі дискусії довкола повноважень розпочалася нова і остання атака на уряд В. Фокіна. Бо якщо раніше зусилля опозиції не мали успіху, то після того, як можливість відставки не виключив Голова ВР І. Плющ, стало зрозуміло: уряд приречений. І. Плющ так аргументував свою позицію («ГУ», 29 вересня 1992 року): «Зараз усі пікети незадоволених ідуть до Верховної Ради, а уряд присутній тільки на плакатах з вимогою його відставки... Я підтримував уряд, але з однієї причини: щоб зробити висновки, потрібен час. Сьогодні ставлю перед собою запитання: якщо й далі займатиму таку позицію, то чого принесу для загальної справи більше — шкоди чи користі? І дійшов висновку, що шкоди... Президент стверджує, що згідно з Конституцією не має права відправити весь уряд у відставку, це може зробити тільки Верховна Рада. Я думаю, що вона повинна це зробити».

Тож коли 1 жовтня до парламенту прийшов Президент Л. Кравчук, щоб виступити з доповіддю «Про політичне та соціально-економічне становище в Україні», він повідомив, що В. Фокін, у зв'язку з виходом на пенсію, подав заяву про відставку. На захист В. Фокіна лунали лише поодинокі голоси депутатів. Серед них — голос Лариси Скорик, котра досі впевнена, що саме зняття з посади прем'єра В. Фокіна стало початком нашого в'їзду до чорного тунелю. Тоді вона назвала своїх «братів-демократів» непарламентським словом «придурки» і заявила, що все треба буде починати спочатку, але не буде з ким. «Після відставки Фокіна все сталося, як планувалося. Скасували найважливіші закони і почали приймати декрети, які завдали страшного удару економіці... Питання з Фокіним вирішувалося в Москві, найстрашніше, що допомагали «вирішувати» українські демократи», — згадувала Л. Скорик.

Одне слово, 1 жовтня Верховна Рада постановила «погодитися з пропозицією Президента про звільнення з посади Прем'єр-міністра України В. П. Фокіна у зв'язку з виходом на пенсію, висловити недовір'я Кабінету Міністрів в цілому, що відповідно до статті 117 Конституції України тягне за собою його відставку». 2 жовтня Л. Кравчук призначив виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра Валентина Симоненка. А чергові наполегливі пропозиції самому Л. Кравчуку очолити уряд він прокоментував так: «Звернімося до Конституції. Президент не є голова уряду. Він є глава держави. Тут є велика різниця. Це по-перше. А по-друге, виконавча влада — це не лише Кабінет Міністрів, а значно ширша структура. Щоб поставити Президента на чолі уряду, треба змінити Конституцію, що потягне зміну всіх її статей» («ГУ», 6 жовтня 1992 року). Л. Кравчук не був поодинокий у своєму твердженні. Схожі думки висловлював член Президії ВР Анатолій Матвієнко. В інтерв'ю Дмитру Табачнику («ГУ», 13 жовтня 1992 року) А. Матвієнко казав: «Я не підтримую варіант реформації виконавчої влади, коли Л. Кравчук особисто очолить Кабінет Міністрів. Історично так склалося, що саме цей орган влади несе найбільшу відповідальність за стан економіки. Тож якщо Президент навіть очолить уряд, то дефакто керувати кабінетом буде або Перший віце-прем'єр, або хтось інший з апарату Президента. **Верховна Рада має обрати Прем'єр-міністра, але до цього Президент і парламент повинні ліквідувати паралельні управлінські структури — вся управлінська влада, відповідно і відповідальність відходять Кабінету Міністрів. Крім того, рекомендуючи кандидатуру на посаду глави уряду, глава держави має попередити: я поділяю всю повноту відповідальності за дії уряду, це мій кабінет.** Інший шлях полягає в тому, що відповідальність за дії уряду могла б узяти на себе Верховна Рада, але за таких умов вона повністю формує Кабінет Міністрів. <...> Бо в нас зараз існує зловісний Бермудський трикутник — Кабінет Міністрів, Державна дума, адміністрація Президента. І в цьому трикутнику просто розчиняються, зникають узагалі будь-яка влада, відповідальність, логіка та послідовність управлінських рішень, які не контролюються. Вважаю, що кожен день існування цього потрійного паралелізму — просто злочин».

Розпочалося обговорення кандидатур на посаду прем'єра та функцій уряду. В. о. Прем'єр-міністра Валентин Симоненко, як один із можливих претендентів на пост глави уряду, зазначав («ГУ», 13 жовтня 1991 року): «Я глибоко переконаний, що основні функції Кабінету Міністрів мають бути спрямовані на створення умов, достатніх для соціального, економічного, науково-технічного розвитку суспільства, кожного громадянина. Уряд має керувати умовами, а не процесами виробництва. Тому всі функції, за допомогою яких сьогодні утримуються в «адміністративно-командних шорах» підприємства, мають бути відсічені. Переконаний, такий уряд має бути». Та вже у день виходу цього інтерв'ю парламент обрав нового прем'єра. І ним став не Валентин Симоненко.

Фото з архіву Укрінформу.

24 серпня 1992 року. Голова уряду УНР у вигнанні Іван Самійленко передає Л. Кравчуку президентську печатку та альбом з фотографіями діячів УНР. 18 листопада 1992 року Л. Кравчук усю економічну владу передав главі уряду Л. Кучмі.

Ціни зросли у 90 разів

Нагадаємо, якою була економічна ситуація у 1992 році. Виконавча влада весь час змушена була вести нерівну боротьбу з інфляцією та шоковим зростанням цін на енергоресурси, що за відсутності власної повноцінної фінансової системи було рівноцінне війні з вітряками. Бо якщо Росія, розкручуючи інфляційну спіраль водночас доводила експортну ціну енергоресурсів до рівня світових, то Україна змушена була платити за нафту і газ якраз за світовими цінами. До того ж саме в Росії стояв друкарський верстат, і Україна змушена була поповнювати запаси рублів в рахунок державного боргу. Тому уряд прийняв рішення про введення в паралельний обіг купона. Так звана лібералізація цін також призвела до значних економічних деформацій. Наприклад, тільки за I квартал 1992 року (порівняно з I кв. 1991 р.) ціни на продукцію вугільної промисловості зросли у 90 разів, на продукцію чорної металургії і нафтопереробної галузі — у 40 разів, тоді як на продукцію переробної галузі та сільського господарства — у 12 і 6 разів. Інфляція на кінець 1992 року сягнула 50 відсотків на місяць. У цій ситуації на полицях магазинів затримувалися хіба що калоші, а щоб купити хліб чи молоко, треба було вистояти «кілометрову» чергу. Не дивно, що більшість населення підтримувала відставку уряду В. Фокіна, сподіваючись, що новий уряд поведе країну шляхом добробуту.

Уряд «за п'ять хвилин»

13 жовтня 1992 року Л. Кравчук запропонував Верховній Раді кандидатуру на пост нового Прем'єр-міністра — гендиректора «Південмашу», маловідомого народного депутата Леоніда Кучму. «За» проголосували 316 народних депутатів. **Л. Кучма охарактеризував економічну ситуацію як катастрофічну та заявив, що готовий очолити уряд, який візьме на себе всю повноту відповідальності за непопулярні рішення.** Він висловився за те, що «держава повинна регулювати процеси на рівні загальнодержавних економічних програм, а не тільки адмініструвати, повертаючись навіть у дрібницях до тотального розподільчого принципу». Крім того, Л. Кучма запропонував запровадити подвійне підпорядкування урядові і Президентові місцевих держадміністрацій. 27 жовтня Л. Кравчук видав указ про таке підпорядкування.

27 жовтня Верховна Рада 296 голосами затвердила склад Кабінету Міністрів, поданий Президентом та Прем'єр-міністром: Ігор Юхновський (перший віце-прем'єр), віце-прем'єри Василь Євтухов (з питань промисловості і будівництва), Володимир Дем'янов (з питань агропромислового комплексу), Віктор Пинзеник (з питань економічної політики — міністр економіки), Юлій Іоффе (з питань паливно-енергетичного комплексу), Микола Жулинський (з питань гуманітарної політики), міністри Андрій Василишин (внутрішніх справ), Віталій Скляров (енергетики та електрифікації), Анатолій Зленко (закордонних справ), Олег Проживальський (зв'язку) Іван Герц (зовнішніх економічних зв'язків), Валерій Самоплавський (лісового господарства), Валерій Борзов (молоді і спорту), Віктор Антонов (машинобудування, ВПК і конверсії), Костянтин Морозов (оборони), Петро Таланчук (освіти), Юрій Спіженко (охорони здоров'я), Юрій Костенко (охорони навколишнього природного середовища), Михайло Каскевич (праці), Аркадій Єршов (соціального забезпечення), Анатолій Голубченко (промисловості), Микола Борисенко (статистики) Орест Климпуш (транспорту), Георгій Готовчиць (захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС), Григорій П'ятаченко (фінансів), Василь Онопенко (юстиції), Анатолій Лобов (міністр Кабінету Міністрів), Євген Марчук (голова СБУ), Валерій Губенко (голова Держкомкордону), Володимир Прядко (голова Фонду держмайна), Олександр Завада (голова Антимонопольного комітету), Вадим Гетьман (голова правління Нацбанку). Перед голосуванням деякі народні депутати заявляли, що запропонований список важко назвати «урядом народної довіри», оскільки до нього ввійшли здебільшого старі кадри. Л. Кучма на це сказав: або депутати голосуватимуть за весь список, або нехай беруть всю відповідальність на себе і не покладаються на уряд, який у разі затвердження готовий виводити Україну з кризи.

Стосовно складу уряду прем'єр сказав: «13 жовтня я закликав утворити коаліційний уряд народної довіри. Реально ця коаліція створювалася, як кажуть, за п'ять хвилин. У нас, виявляється, багато генералів і обмаль солдатів <...>. Якби я міг запропонувати в уряд одночасно всі списки, то було б кілька однопартійних кабінетів <...>. Я думаю, парламент підтримає мої спроби ще оновити частину уряду, якщо в тому буде потреба» («ГУ», 29 жовтня 1992 року). Тоді ж Л. Кучма вперше запропонував "дати права Кабінету Міністрів чи Президенту" оперативно регулювати економічні процеси, в тому числі податки. Але це було ще попереду. Водночас 27 жовтня парламент вніс зміни до Конституції, включивши до складу Кабміну Фонд держмайна, Нацбанк та Антимонопольний комітет. І хоч Голова ВР зауважував, що йдеться лише про оперативне управління, попередні уряди не могли навіть і мріяти про це. Одне слово, Верховна Рада дала Л. Кучмі все, що він просив. Натомість уряд виявив готовність відповідати за все.

В інтерв'ю «Голосу України» (6.11.1002 р.) **Л. Кучма наголосив: «Попередній склад уряду працював при нині діючих законах. Я так працювати в принципі не хочу. Ми повинні виходити із надзвичайного стану справ в економіці <...>. Я розумів, яку ношу беру на плечі, коли давав згоду очолити Кабінет. Розумів і те, що відповідальність повинна бути персональною і в першу чергу прем'єра <...>. Кабінету Міністрів не було, тому що ті, хто входив до його складу давно перестали працювати».**

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

26 серпня 1992 року. Л. Кравчук в Інституті військово-повітряних сил із задоволенням тримався за важелі тренажера, але відмовлявся безпосередньо брати до своїх рук урядові важелі.

Ліквідація Держдуми, реорганізація адміністрації

27 жовтня Л. Кравчук видав указ «Про реорганізацію адміністрації Президента України», яким з метою «вдосконалення організації роботи і структури адміністрації та усунення дублювання в діяльності органів державлади» ліквідувалися неконституційна (за словами І. Плюща) Державна дума України та Координаційна рада з питань економічної реформи. Натомість вже у складі адміністрації Президента утворювалася Соціально-економічна рада. Її головою Президент призначив Валентина Симоненка, котрий з 2 по 13 жовтня виконував обов'язки Прем'єр-міністра. Утім, за словами Л. Кравчука, Держдуму ліквідували не тому, що вона працювала погано: «Візьміть таке: два державні радники і керівники колегій Юхновський і Жулинський стали віце-прем'єрами, Прем'єр-міністр Кучма був членом Держдуми. Таким чином, саме Дума дала новому уряду основні кадри <...>. А Соціально-економічна рада працюватиме тільки з Президентом, ніякого прямого, директивного впливу ні на уряд, ні на інфраструктури вона не матиме». 7 листопада Л. Кравчук призначив радників Президента: Олександра Ємельянова (з питань науки), Валентина Симоненка (із соціально-економічних питань), Олега Слепічева (із зв'язків з міжнародними фінансовими установами та контролю за зовнішньо-економічною діяльністю), Олександра Ємця (з політико-правових питань). Отже, тих «думців», котрі не потрапили до уряду, було рекрутовано в адміністрацію Президента. Як зазначив голова Соціально-економічної ради, «основною формою її роботи будуть засідання». Загалом, за словами секретаря адміністрації Президента Миколи Хоменка, апарат адміністрації «виконував роль узагальнюючого центру, консультував Президента, опрацьовував варіанти рішень, прогнозував можливі наслідки». На той час в адміністрації Президента працювали 180 фахівців і вже це давало опозиції підстави називати її тіньовим урядом.

13 листопада Л. Кравчук видав черговий указ про реорганізацію та ліквідацію міністерств і відомств. Цим указом створювалося Міністерство зовнішніх економічних зв'язків (на базі Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі), Міністерство соціального захисту (на базі Міністерства соціального забезпечення), Міністерство у справах будівництва і архітектури (на базі Міністерства інвестицій і будівництва) та Державний комітет з матеріальних ресурсів (на базі Міністерства державних ресурсів). Крім того було ліквідовано Міністерство у справах роздержавлення власності і демонополізації виробництва, а його функції передано Міністерству економіки.

Право зупиняти дію законів

18 листопада стало днем, коли Кабінету Міністрів було передано, по суті, всю економічну владу в країні: і виконавчу, і законодавчу. Виступаючи в парламенті з допо-

Фото з архіву «ГУ».

1992 рік. Асортимент українських крамниць.

(Продовження. Початок у №№ 71, 84, 94, 104, 115, 124.)

— Кабміну. «в декреті»

віддю «Про антикризові заходи уряду», Л. Кучма зазначив, що «перша причина проблем — структурна криза владних органів. Сьогодні не діє ієрархічна структура влади — склався горизонтальний розрив між владними органами та об'єктами управління... Рішення вищих владних органів застряють на рівні області і району. Система надзвичайних заходів — єдиний варіант порятунку... Необхідно вводити порядок посиленої адміністративної відповідальності службових осіб у системі управління та у сфері державної економіки за дії, які кваліфікуються як економічна диверсія». **Виклавши програму дій уряду, прем'єр наголосив, що її втілення «забезпечить вже в середині 1993 року зростання доходів народу і підвищення його соціального захисту». Але для цього потрібно приймати надзвичайно швидкі й оперативні рішення — «сьогодні парламент працює з перервами, а нам необхідно приймати рішення навіть у неділю, інколи вночі», — казав Л. Кучма. І попросив додаткових повноважень, оскільки уряд готовий взяти на себе відповідальність за стан справ в економіці «тільки за умови, коли зможемо оперативно й адекватно приймати рішення». Верховна Рада майже без обговорення конституційною більшістю ухвалила Закон «Про тимчасове зупинення повноважень Верховної Ради України, передбачених пунктом 13 статті 97 Конституції України і повноважень Президента України, передбачених пунктом 7-4 статті 114-5 Конституції», передавши Кабміну право здійснювати законодавче регулювання відносин власності, підприємницької діяльності, соціального і культурного розвитку, державної, митної, науково-технічної політики, кредитно-фінансової системи, оподаткування, державної політики оплати праці й ціноутворення, а також надзвичайні повноваження, якими був наділений Президент**. Порядок застосування Кабміном надзвичайних повноважень передбачав, що уряд приймає декрети, котрі мають силу закону, а Верховна Рада протягом 10 днів мала право накладати на них вето. Декрети Кабміну могли зупиняти чинні закони та були обов'язковими до виконання на всій території України. Таких повноважень, без сумніву, ні до, ні після не мав жоден уряд.

Кабмін став «випікати» декрети

Робив він це з такою швидкістю, що про вето не йшлося — хоча б встигнути прочитати. По суті, за перші два місяці «декретотворчості» лише орендарі, котрі мали свою спілку, вимагали скасувати декрет «Про додаткове регулювання орендних відносин» як такий, що суперечить Конституції. Проте що далі, то частіше стали лунати заклики: «Уряд до відповідальності!». 20 січня 1993 року під час спільного засідання постійних комісій ВР за участю уряду і Президента, Л. Кучма змушений був визнати, що «декретотворення йшло занадто швидко, без глибокого комплексного опрацювання». Відтак 27 січня Верховна Рада в ухваленій постанові наголошувала, що невиважене та поспішне прийняття декретів «призвело до зростання соціального напруження в суспільстві» і рекомендувала Кабміну внести зміни до деяких декретів. Щоправда, 3 лютого парламент 283 голосами підтримав план дій уряду на 1993 рік, тобто кредит довіри ще не вичерпався.

Голова ВР І. Плющ, оцінюючи роботу Кабміну, зазначав: «Верховна Рада вчинила правильно, відправивши попередній Кабінет у відставку й швидко сформувавши новий. Правильно зробила вона, дозволивши прем'єру сформувати свою команду. Тепер у ВР є всі підстави питати з нього за всю команду» («ГУ», 12 лютого 1993 року). У цьому ж інтерв'ю І. Плющ зауважив, що «півтора року тому ми були переконані, що головний недолік нашої економіки полягає в надмірній зацентралізованості. Тоді приймали постанови, якими урядові, міністерствам і відомствам заборонялося втручатися у виробничу, фінансово-господарську діяльність підприємств. Коли ми прийняли один такий документ, тодішній прем'єр В. Фокін і Президент України Л. Кравчук телефонували мені в перерві засідань і питали: «Як же тепер працюватимуть міністерства і відомства?». Тепер головною причиною провалів є те, що ми допустили некерованість, відсутність управління з боку держави державною власністю».

Одне слово, говорити про системний підхід до реформування структури виконавчої влади та визначення її функцій не доводиться. Бо **якщо уряд В. Фокіна усунули, зокрема «за спроби повернення старої командної системи», котрі вбачалися у його прагненні підпорядкувати уряду Нацбанк, Фонд держмайна та Антимонопольний комітет, то аналогічні пропозиції Л. Кучми сприймалися як крок вперед.** Як зазначали представники опозиції, у програмі та декретах уряду Л. Кучми не вистачає лише одного пункту: просити пана Фокіна та його команду приступити до виконання своїх попередніх обов'язків.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

7 жовтня 1992 року. Студентська голодовка на майдані Незалежності. Серед вимог: негайний вихід України із СНД, прийняття закону про вибори на партійній основі, створення уряду народної довіри.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Березень 1993 року. Сесія ВР. Ігор Юхновський іще Перший віце-прем'єр в уряді Л. Кучми. Але заяву про відставку вже написано.

Від надзвичайних повноважень до спеціального режиму

Однак ера підтримки «уряду народної довіри» Л. Кучми була недовга. Вже 17 березня Верховна Рада зазначала, що Кабінетом Міністрів «не вжито заходів з виконання завдань», передбачених постановою про соціально-економічне становище. Цього ж дня про свою відставку з поста Першого віце-прем'єра заявив Ігор Юхновський. В. о. Першого віце-прем'єра призначили Василя Євтухова. До речі, цього-таки **17 березня уряд ухвалив фатальний декрет «Про довірчі товариства». Завдяки цьому документу мільйони громадян втратили заощадження та довіру до держави. Після цього удару годі було розраховувати на залучення дрібних внутрішніх інвесторів.** 12 квітня замість Анатолія Лобова міністром Кабінету Міністрів призначено Валерія Пустовойтенка. Сам Л. Кучма нездатність уряду переломити ситуацію пояснював низькою ефективністю управлінської вертикалі, некерованістю регіональної адміністративної та економічної влади і стверджував, що «надзвичайні повноваження уряду дають поки що можливість розсилати надзвичайно повноважні папірці». 8 квітня під час обговорення Держбюджету на 1993 рік глава уряду заявив, що «Кабінет Міністрів фактично вичерпав свої резерви для нормалізації ситуації макроекономічними методами і переконався в тому, що ці методи вимагають суттєвого політико-адміністративного доповнення». І запропонував запровадити «спеціальний режим управління, з участю і відповідальністю всіх вищих посадових осіб, із залученням усіх державних органів» («ГУ», 13 квітня 1993 року).

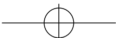
Сергій ЛАВРЕНЮК.

Далі буде.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

3 лютого 1993 року. Перші пікети біля ВР на захист уряду Л. Кучми. Парламент критикує «декретотворчість», але підтримує план дій уряду на 1993 рік.

ОБ'ЄКТИВ

27 вересня. Матч на «Олімпійському» збірної СРСР проти збірної світу, присвячений 50-річчю легенди футболу Олега Блохіна.

28 вересня. У Львів із Мінська привезли одну з найцінніших християнських реліквій — копію Туринської плащаниці.

30 вересня. Пікети «Молодь — надія України» біля стін Кабміну проти україно-російського газотранспортного консорціуму.

1 жовтня. Леонід Кучма зустрівся із заступником Держсекретаря США Елізабет Джонс, котра приїхала розплутувати «кольчужну» справу.

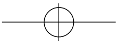
2 жовтня. У Чубинському, що на Київщині, відкрилася виставка-ярмарок «Київська осінь-2002», на якій було представлено найкращі зразки сільськогосподарської продукції.

3 жовтня. У центрі Києва відчинилися двері щойно зведеного посольства Німеччини в Україні.

29 вересня. Столиця пом'янула своїх громадян, котрі 61 рік тому загинули в Бабиному Яру.

ІСТОРІЯ

ГЕТЬМАНАТ

Актуальні роздуми над статтями з новітніх історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво»

(К. «Генеза». З. «Прем'єр», 2002 р.).

Юрій Дрогобич.

Себастьян Кленович.

Юрій Дрогобич: «Історія—не реалізація наперед визначеного Божого промислу, а людська драма в дії»

Уже було процитовано слова Михайла Грушевського про те, що історики відкрили список українських гетьманів Дмитром Вишневецьким — засновником першої Запорозької Січі. Й це зрозуміло, але зовсім не означає, що до Вишневецького не було інших гетьманів. Були, але їхню діяльність майже ніяк не зафіксовано або лише фрагментарно. Наприклад, в «Анналах» польського історика Станіслава Сарницького під 1578 роком згадано братів Струсів, які загинули в битві з волохами. Є й інші незначні свідчення. Наприклад, історик Іван Крип'якевич серед організаторів антитурецької та антитатарської боротьби називає Сенька Полозовича, Остафія Дашковича, Бернарда Претвича, Предслава Ланцкоронського.

Але все це — пунктири, пряма лінія починається від Дмитра Вишневецького. До речі, його прихід з півночі (Волині) на південь (Запоріжжя) відповідає українській геополітичній вісі, яку логічно аргументував поет-історіософ Юрій Липа (1900—1944 рр.). Це був напрям, який проклали києворуські князі від Олега та Ігоря. Вихід до Чорного моря — це не лише нейтралізація турецько-татарської загрози, це — вигідні світові торгові шляхи. На південь проти Туреччини та Криму іде походом князь Дмитро Вишневецький, на південь, але вже на Молдавію, веде запорозьких козаків Іван Підкова. Молдавські походи продовжили гетьман Криштоф Косинський та Северин Наливайко. На півдні воював син Богдана Хмельницького — наказний гетьман Тиміш — і, на жаль, знайшов там свою передчасну смерть (1632—1653 рр.).

Цікаво, що рух народів по геополітичній вісі «Схід—Захід» завдавав Україні руйнування й нищення. Першими рушили в Європу гуни під проводом Божого бича, грози Європи Аттіли, який навіть деякий час царював у Києві. Історик Юрій Гуца вважав гунське царство руським (тобто українським). Такої думки був і шведський історик XVII ст. Олаф Варелій. Потім з Азії прийшли монголи...

Перші виступи козацьких гетьманів народжують ідеї щодо тактики їхньої боротьби. Дмитро Вишневецький подав ідею «козацького маневрування» між державами-сусідами, якою послуговувалися й Богдан Хмельницький, і його наступники. Здається, ця ідея має своїх прихильників і серед сучасних українських політиків.

Але стратегічною ідеєю завжди було протистояння (до 1648 року) насамперед Польщі в її намаганні перетворити Україну на польську провінцію, околицю Речі Посполитої. Козацькі вожді прийняли естафету від останніх князів Київського князівства Олельковичів (проводили автономістську політику, докладали зусиль, щоб повернути Києву роль головного міста в українських землях) і за всяку ціну прагнули якщо не вибороти незалежну державу, то спочатку вивищити Україну до політичного рівня Польщі чи князівства Литовського в складі Речі Посполитої.

Історики мають розбіжності у висновках щодо безперервності після розпаду Русі Київської процесу боротьби за утвердження нової держави на берегах Дніпра. Дехто навіть звинувачує тодішніх лідерів — князів в егоїстичній поведінці та невизначеності орієнтації: одні справді намагалися створити державу в українських етнічних кордонах, другі під впливом величного києворуського минулого були згодні навіть з передачею естафети від Києва до Москви. До речі, останнє було однією з причин поразки виступу 1508 року князя Михайла Глинського, який прагнув поновити Київську державу.

Але в середні віки на українських землях на суспільну арену вже вийшли нові сили: міський патриціат, козацька старшина, інтелігенція, а особливо духовенство.

Ініціативним чинником у політичній консолідації українського суспільства в XV—XVI століттях було протистояння іноземній агресії, намаганню Польщі, а пізніше — Московії колонізувати Україну, прямого спадкоємця києворуської держави.

За півстоліття до національно-визвольної війни Богдана Хмельницького повстали козаки під проводом шляхтича — гетьмана реєстровиків Криштофа Косинського. Як у майбутньому Хмельницький, Косинський звернувся до запорожців-низовиків й повів їхні загони на Київ. Збройне зіткнення з військами князя Костянтина Острозького на Волині не принесло успіху нікому. Козаки взяли в облогу Черкаси. Під час переговорів з повсталими Криштофа Косинського було по-зрадницькому схоплено і вбито.

Але вже за рік спалахнула ще більша козацька війна під проводом Северина Наливайка. Він теж пройшов добру школу на Запоріжжі. Пізніше служив сотником у князя Острозького і, між іншим, брав участь у придушенні повстання Криштофа Косинського.

Сергій Васильківський «Козаки в степу».

Козацькі війська Северина Наливайка здійснювали походи в Молдавію, Білорусію, протистояли турецько-татарському наступу на Україну.

Криштоф Косинський.

Як і попереднє, козацьке повстання С. Наливайка зазнало поразки (відважного ватажка відвезли до Варшави й закатували).

Михайло Грушевський вважав, що в планах Северина Наливайка було створення автономії — брацлавської республіки, що стало початком Козацької держави. Іван Крип'якевич пише: «Наливайко виступив з проектом створення окремої козацької території між Дністром і Бугом... Ці плани зреалізувала Запорозька Січ...»

Королем називав себе вождь повстання 1637—1638 рр. Павло Павлюк.

Найближче (до виступу Богдана Хмельницького) до реалізації ідеї козацької держави наблизилися гетьмани Петро Сагайдачний та Михайло Дорошенко, які в основу адміністративно-територіального устрою поклали полково-сотенну систему. Тут треба згадати слова-цитату з «Призначення України» Юрія Липи: «Це не держава, що створює свою армію, це армія, яка створює державу».

Руське князівство чи держава Україна?

1471 року великий князь Литовський Казимир після смерті останнього з київських князів Олельковичів призначив своїм намісником у Києві католика Мартина Гаштовта. Таким чином Київське князівство припинило своє існування, перетворившися на рядове польське воєводство. І хоча під 1492 роком з'явилися документальні згадки про появу у дніпровському краї козаків, ідея відродження Київського князівства як прямого спадкоємця Русі Київської не залишає українське суспільство.

«Знайте всі люди, що Київ у Русі важить стільки, скільки для всіх християн Рим стародавній колись».

Це рядки з поеми «Роксоланія» (1584 р.) Себастьяна Кленовича (1550—бл. 1608 рр.) — одного з найвидатніших українських латиномовних поетів, випускника польської Замойської академії, в якій також здобули освіту Касіян Сакович — ректор Києво-Братської школи, Сильвестр Косів — київський метрополит часів Хмельниччини, який не прийняв Переяславської угоди гетьмана, та інші діячі України.

Для С. Кленовича Русь — Україна — це окрема не лише територіальна, а й етнічна цілісність. Він оспівує Львів, Сокаль, Белз, Луцьк, Холм, Дрогобич, Кам'янець. Але на перше місце ставить Київ.

Іспанський художник У. Чека «Гуни».

Вочевидь, жорсткі закони історії (минуле не можна повернути назад, у всякому разі, якщо можна, то лише у вигляді комедії, фарсу) врешті переконали українську еліту, й ідея утвердження Київського князівства відступила, щоб дати місце ідеї створення на берегах Дніпра козацької держави.

Цікаво розглянути тут діяльність однодумця вже згадуваного поета С. Кленовича — київського католицького єпископа Йосипа Верещинського (1532/3—1599 рр.), який у своїй резиденції, Фастові, створив культурний осередок. Єпископ теж був письменником —писав не лише польською, а й українською літературною мовою. За десятиліття єпископства у Києві (1588—1598 рр.) він створив низку проектів, які, на його думку, могли б облаштувати прикордонні території Речі Посполитої. Звичайно, він думав про інтереси Польщі, але не забував і про Україну, адже за походженням був українець. Його метою було спробувати примирити Польщу й Україну.

Серед проектів Й. Верещинського нас цікавить передусім пропозиція створення козацької держави. А дехто з дослідників вважає, що єпископ-католик навіть накреслив Конституцію України — козацької держави у формі князівства.

Як бачимо, ідея створення Київського князівства була живуча. Зауважимо, що до неї зверталися навіть на порозі XX століття. Відомий німецький державний та політичний діяч Отто Бісмарк у 1890 році висував план відновлення «Київського князівства» під протекторатом Габсбургів. Зрозуміло, що йшлося про українську державу як противагу Російській імперії.

Северин Наливайко.

За проектом Й. Верещинського, на чолі козацької держави повинен стояти князь, котрий би зі своїм полком був у Переяславі, гетьман — у Лубнах, полковники — в різних містах, розташованих понад Дніпром. Полки мають територіальне управління. Підгрунтям економічного устрою мала стати земельна власність, що закріплювалася за Військом Запорозьким.

Так що плани та намагання С. Наливайка, П. Сагайдачного та М. Дорошенка будувалися не на піску, а мали під собою добре аргументовану програму.

Зауважимо, що ні польський сейм, ні польський король жодного разу не зацікавилися пропозиціями єпископа Й. Верещинського. Великодержавний шовінізм сліпить політиків та державних діячів і сприяє нищенню їхніх імперій. Цей висновок актуальний і сьогодні.

Наявність державницьких традиції в українській суспільній свідомості засвідчують тодішні літописи, твори письменників-полемістів XVI—першої половини XVII ст.

Так, у «Кройніці» Феодосія Софоновича — сучасника й приятеля Богдана Хмельницького — політичну історію України розглядають як процес становлення та розвитку Української держави. Визначено такі його етапи: Київська Русь—Галицько-Волинське князівство—українські удільні князівства у складі Великого князівства Литовського—Запорозька Січ та повстання кінця XVI—першої половини XVII ст.

«По всьому світі голосною доброю славою, могутністю і відвагою народу руського (українського)» відзначалося розуміння українцями своєї національної гордості, — писав 1612 року автор «Триносу» Мелетій Смотрицький.

Зрозуміло, що на формування національної свідомості наших предків мали значний вплив тісні безперервні зв'язки України з європейським життям. Особливо сприятливий грунт знайшли в наших краях ідеї європейського Відродження з їх культом гуманізму та свободи. Студенти з України навчалися в Краківському, Празькому, Болонському, Падуанському, Гейдельбергському, Лейденському, Лейпцігському університетах та в Сорбонні.

До речі, пробудженню національної свідомості українських студентів сприяли правила європейських університетів, де студентів поділяли на місцевих та чужинців. Кожна з груп вибирала свого ректора, який відстоював їхні інтереси перед університетом.

Україно-європейські зв'язки зміцнювали також купці, адже товари з України, насамперед зерно, постачали практично у всі порти континенту.

Згаданий на початку нашої публікації видатний діяч доби Відродження Юрій Дрогобич був доктором філософії і медицини Болонського університету.

Ідею безперервності української історії від Русі Київської до України засвідчують твори «Палинодія» Захарії Копистенського, Густинський літопис, «Протестація» Іова Борецького, «Патерикон» Сильвестра Косова, «Тератургем» Опанаса Кальнофойського та інші.

І останнє, на чому наголосимо в цій публікації, — переддень виходу на історичну арену Богдана Хмельницького був багатий на яскраві імена державних та військових діячів і у князівському, і в козацькому середовищі. Вони бачили себе рівними тодішнім державним та політичним лідерам Європи. Щоправда, значна їх частина тоді ще перебувала в польсько-шляхетському таборі й не всі вони повернулися до української еліти. Той самий Ярема Вишневецький, про якого йтиметься далі, під час козацько-польського протистояння став запеклим ворогом українських козаків, тобто своєї батьківщини.

Так-от, у 1646 році, відповідаючи на претензії московських послів про те, що князь Ярема Вишневецький порушує московський кордон, який проліг тоді роменськими лісами (а Ромни належали Вишневецьким), польський король Владислав IV, за переказами, не без іронії докинув: «Князь Ярема має більше прав на Москву (тобто на московський престол), ніж московський цар на Ромни».

Віталій АБЛІЦОВ.

Продовження. Початок у №№ 163, 168, 173, 178.

ДАЛІ БУДЕ

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Для працелюбного Федота і в жовтні знайдеться робота

5 жовтня — Фотія. Якщо листя з берези ще не опало, то сніг ляже пізно, а коли дерева звільнились, то наприкінці січня буде тривала відлига. **6 жовтня** — Зачаття Івана Предтечі. Цього дня намагалися нічого не заготовляти на зиму, бо почорніє. На Предтечі тулилися до печі. **8 жовтня** — Євфросинії. Цей день у народі ще називають «капусником», бо, за повір'ям, пошаткована капуста мала довго й добре зберігатися. **9 жовтня** — Івана Богослова. Завершували всі польові роботи. Коли на Богослова дощ зі снігом — у січні тричі йтиме дощ; сонячно і тепло — червень буде дощовий і холодний.

Прикмети жовтня

- Пізнє опадання листя — на тяжкий рік.
- Перед сильним вітром горобці метушаться, перелітаючи з місця на місце.
- Грім у жовтні — на малосніжну, м'яку й коротку зиму.
- Зайці рано нагуляли жиру — на холодну й сніжну зиму.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

У САДУ І НА ГОРОДІ

Устигнути б до морозів...

У городників та садівників напружена пора. Ще не весь урожай зібрано, а вже треба думати про майбутній. У жовтні час сіяти на зиму. Першого дня місяця посійте шпинат, доглянуте грядки із суницями. Наступного дня розчистіть та поновіть насадження малини і чорної смородини. Далі можна сіяти салат, кріп, аніс, ревень, петрушку, коріандр. Озиме жито добре сіяти восьмого жовтня. Одне слово, перші два тижні працюйте на грядках, тиждень дайте спочити землі, а потім — доглянуте сад. Перевірте дерева і якщо потрібно — обріжте пошкоджене гілля, розчистьте лози винограду, утепліть його коріння. Потім посадіть кущі смородини, порічки, агрус. Поверніться на грядки і посадіть часник, цибулю. Розрахуйте роботу в саду і на городі так, щоб листопадові морози не застали вас зненацька.

ЦЬОГО

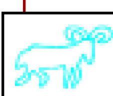

- 1720 р. Вийшов указ Петра Першого, який забороняв друкарням у Києво-Печерській лаврі та Чернігові видавати книжки без попередньої цензури.
- 1909 р. На Лемківщині народився Богдан Ігор Антонич, поет.
- 1926 р. У Москві в Художньому театрі відбулася прем'єра п'єси Булгакова «Дні Турбіних», написаної на київському матеріалі.
- 1930 р. Народився перший космонавт-українець Павло Попович.
- 1948 р. Катастрофічний землетрус повністю зруйнував столицю Туркменії Ашхабад. Понад 100 тис. жертв.

АСТРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ

на 7—13 жовтня 2002 року

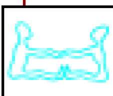
Ймовірно, з'явиться можливість вирішити фінансові питання завдяки партнерам.

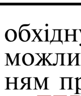
ОВЕН. Можете довірити своїм партнерам зміцнення співпраці з іноземцями або тими, хто від вас далеко. Для тих, хто перебуває у шлюбі, сприятливий час змінити характер стосунків із родичами чоловіка або дружини.

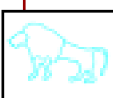
ТЕЛЕЦЬ. На роботі може з'явитися багато нових турбот і обов'язків. Але вам треба бути дуже активними і намагатися скрізь встигати.Можете звернутися по допомогу до своїх співробітників.

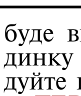
БЛИЗНЯТА. Ваші творчі успіхи приваблять до вас вплиових людей. Використайте цей тиждень для зміцнення романтичних стосунків. Можливе виникнення нового сильного почуття.

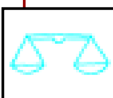
РАК. Зможете взятися за інтенсивне розв'язання домашніх проблем або надати необхідну допомогу батькам. Якщо ви керівник, то, можливо, ваші підлеглі звернуться до вас з проханням про допомогу.

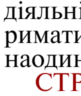
ЛЕВ. Цього тижня будете особливо привабливі, тому намагайтеся якнайбільше бути серед людей. Зустрічі та знайомства будуть інтенсивні та плідні — це дасть шанс знайти покровителя.

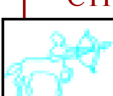
ДІВА. Визначтеся, що треба насамперед придбати для дому. Можливо, необхідно буде вкласти гроші в ремонт або реставрацію будинку чи предметів домашнього вжитку. І не шкодуйте грошей для розв'язання цих проблем.

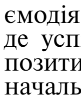
ТЕРЕЗИ. Доведеться бути дуже активними, багато спілкуватися і бути то в одному місці, то в іншому. Це дасть можливість розширити зв'язки з впливовими людьми. Чиїсь активні інтриги й приховані дії можуть створити вам додаткові проблеми.

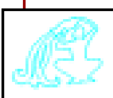
СКОРПІОН. Вигідною і успішною буде діяльність, прихована від чужих очей. Можете отримати великий прибуток або владу. Відпочинок наодинці допоможе максимально відновити сили.

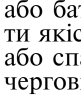
СТРІЛЕЦЬ. Використайте цей тиждень для співпраці з відомими громадськими організаціями або із засобами масової інформації. Завдяки цьому ви зможете привернути до себе увагу, досягти успіху. Можливі конфлікти між партнерами і начальством.

КОЗЕРІГ. Ваша таємна і прихована взаємодія зі впливовими людьми або структурами буде успішною. Проведені вами дослідження дадуть позитивний результат, який буде оцінено вашим начальством. Службова поїздка або не відбудеться, або буде дуже важка.

ВОДОЛІЙ. Успішними будуть будь-які поїздки і знайомства з новими людьми. Особливо вдалі контакти з іноземцями. Можете також використати цей тиждень для розв'язання питань, пов'язаних з освітою, судовими розглядами і видавничим бізнесом.

РИБИ. Ваше безпосереднє керівництво або батьки наполегливо проситимуть вас розв'язати якісь проблеми, пов'язані зі спільними грошима або спадщиною. Головне — не відкладайте першочергові справи.

Мумбо, геть!

Цар Мумбалайзії Мумба Другий вважався невдахою. Його острів був хоча й не найбільший в архіпелазі, але потенційно найбагатший. Потенційно, бо після деколонізації архіпелагу в незалежній Мумбалайзії очікуваного добробуту не сталося, навпаки — народу поменшало, а зубожіння більшості стало настільки ж разючим, наскільки незбагненним виявилося збагачення купки племінної знаті. Лютий опонент Мумби, улюбленець голодранців — голобосий бунтар Тутумба, вважав, що корінь зла полягає в антинародному податковому «табу другого банана», вигаданого царськими посіпаками, за яким половина будь-якого доходу мумбалазійця мусить віддаватись до царської комори. Отож чесно працювати в країні втратило будь-який сенс, а за спробу ухилитися від грабіжницьких податків царські гвардійці безжально частували вірнопідданих бамбуковими палицями по спинах та сідницях. Невловимий підбурювач до бунту днями переховувався в чагарниках, а ночами вів успішну агітацію серед людей за проведення акцій непокори.

Мабуть, справи малися таки добряче кепськими, якщо невтомному Тутумбі таки поталанило розбурхати у столиці справжню революційну ситуацію, коли якось на вигоні біля царського палацу з самого ранку заюрмився вир агресивно роздратованого люду. План та геніальний: цілий день, поки його прибічники гуртуватимуть невдоволений нарід, Тутумба ховатиметься у прилеглих до вигона чагарниках, аби бути невпізнаним серед натовпу царськими агентами та гвардійцями. А вже в сутінках він вийде до людей і поведе їх на штурм тиранії.

Коли сонце вже сідало за обрій, до оповитого куряво й випромінюючого недобрий гомін майдану несподівано верхи наблизився сам цар Мумба Другий в оточенні осяяного блиском зброї і нагород військового почту.

— Народе мій, — залунав його могутній голос, — я знаю твої біди, твоє горе і відчай!

Мумба впевнено промовляв до юрби, розгойдуючись у сідлі, немов обожнюваний усіма мумбалазійцями знаменитий непереможний здоровань і шаман Умба. І це войовниче розгойдування додавало його словам упевненості, переконливості і щирості.

— Я піду разом з вами до бажаних народом змін. Я обмежу свою владу і віддам її моєму народові стільки, скільки він забажає взяти. Я картаю себе за те, що не зробив усього, що міг зробити для вас, люди, раніше. І поки кожен з вас не матиме достеменного бажання вигукнути: «Віват, Мумбо!», я сам кричатиму собі: «Мумбо, геть!». Вперед, за мною — до свободи!

— Мумбо, геть! — гримнуло багатоголосне, і юрба, звиваючись гадюкою, посунула за отою блискучою зміїною головою. Всю ніч дорогами та стежками Мумбалайзії вперто прямували люди. — Мумбо, геть! — хрипко виривалося із втомлених грудей у ритм ході збитих й закривавлених ніг. — Мумбо, геть!

Нарешті дороги та стежки ті скінчилися, і сірі від пилюки люди у ранішньому світлі мали вигляд чудернацьких примар, що бозна-звідки повернулися до головного майдану країни й застигли мовчки в якомусь чудернацькому очманінні.

Не було сили і в царя Мумби Другого. Він кволо з посвистом набрав у легені закурене повітря і хрипко, глухо й відчайдушно спромігся вичавити:

— Мумбо, геть!

Запала мертва тиша. Ніхто не вимовив ні слова і не поворухнувся.

— Віват, Мумбо! — писклявим голосом прокукурікав якийсь підлабузник із царської гвардії.

Ніхто не підтримав отого зойку, але ж ніхто й не заперечив... Тиша та дзвеніла у головах очманілих людських, і тільки десь поблизу, в чагарниках, рюмсав посоромлений та пошитий у дурні лідер опозиції...

Юрій БОЛЬШАК.

ГУМОРЕСКА

ЧУДЕСА В РЕШЕТІ

Стартували крокодилячі перегони

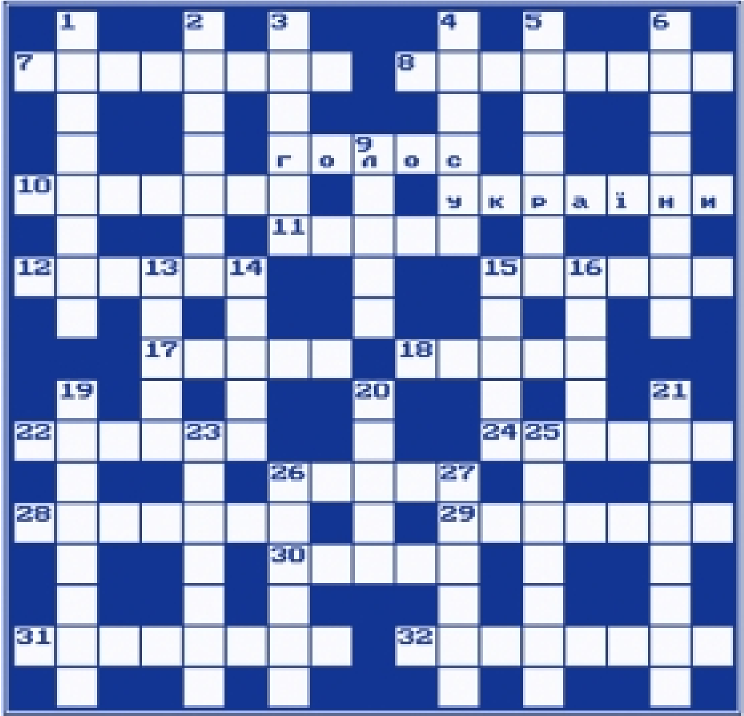
В Австралії тривають щорічні крокодилячі перегони. Як і в інших гонках, гравці роблять ставки на того крокодила, який, на їхню думку, перший перетне загін. За словами організаторів, вони вживають належних заходів безпеки. Деякі крокодили не повзуть виконувати вимоги тренерів. Зароблені на змаганнях гроші підуть на фінансування Королівської медичної авіаслужби.

«Ноїв ковчег» — бойовий корабель

Міністр оборони ПАР Мосіуоа Лекота запропонував анголькому екологічному фонду Кіссама використати бойовий корабель ВМФ ПАР для виконання операції «Ноїв ковчег». Сенс цієї операції полягає в тому, щоб переселити з ПАР і Ботсвани 200 слонів, а також інших диких тварин до природного заповідника Анголи Кіссама, розташованого за 70 км від Луанди.

Під час 27-річної громадянської війни в Анголі загинуло багато тварин. Тепер воєнні дії на всій території цієї країни припинено і розпочато роботи з відновлення її фауни.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 7. Криволінійна поперечна балка набору судна або фюзеляжу літака. 8. Порода службових собак. 10. Гармата з коротким дулом. 11. Передня частина взуття. 12. Напій богів (міф.). 15. Незвичайна подія, пригода. 17. Підставка для нот. 18. Борошно грубого млива для годівлі тварин. 22. Бучне гуляння з частуванням. 24. Літаюча ящірка. 26. Густа молода трава. 28. Самка голуба. 29. Святий. 30. Протилежна зеніту точка небесної сфери. 31. Мідний духовий музичний інструмент. 32. Сукупність стійких психічних властивостей людини.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Захисник, оборонець. 2. Стебла гілки виткої, повзучої або сланкої рослини. 3. Насип над стародавньою могилою. 4. Хижий лісовий хутровий звір з родини куницевих. 5. Людина, дії якої викликають співчуття (розм.). 6. Криті ноші, засіб пересування. 9. Гренландський тюлень. 13. Північний морський птах з великим, стиснутим з боків дзьобом. 14. Кондитерський виріб із тіста. 15. Сукупність установлених звичаєм дій. 16. Назва першої літери грецького алфавіту. 19. Жанр газетно-журнальної публіцистики. 20. Урочистий огляд військ. 21. Назва Дніпра, вживана у творах давньогрецьких і римських істориків. 23. Зародок тварин і людини. 25. Прилад для регулювання струму або напруги в електричному колі. 26. Тропічна чагарникова вічнозелена рослина родини молочаєвих. 27. Любитель смачно попоїсти.

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРД ВІД 28 ВЕРЕСНЯ

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Покіс. 4. Поло. 5. Оаза. 7. Публіка. 8. Ареопаг. 10. Арена. 11. Воло. 15. Троп. 17. Транспорт. 21. Тарантела. 24. Краб. 26. Тара. 29. Читанка. 30. Трюк. 31. Ерот. 32. Анкер.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Помада. 2. Комплекс. 3. Соната. 4. Пальто. 6. Алопат. 7. Право. 9. Група. 12. Лагуна. 13. Примат. 14. Прясло. 16. Регата. 18. Нуга. 19. Пакт. 20. Скетч. 22. Налобник. 23. Панти. 25. Баласт. 26. Талант. 27. Гранка. 28. Скутер.

Склав Іван СОБКО.

ЯКЩО ВИ ТЕРЕЗИ...

Плекайте гармонію

Фото Віталія СУДДІ.

Народжені під знаком Терезів потребують легкої дієти: уникайте їжі, багатої на цукор та крохмаль. Помірного вживання потребують продукти, які містять кислоти, не можна зловживати сіллю. Жодний із знаків не має такого низького опору до алкоголю. Не дуже міцна нервова система, органічні розлади можуть викликати неприязнь до посередності, сірості та поганого оточення вдома чи на роботі. Енергія часто нижче норми, ноги постійно треба тримати в теплі. Тон, колір шкіри, навколо очей особливо, кажуть про самопочуття Терезів. Це дзеркало їхнього здоров'я. Вони мають жити в помірному, рівному кліматі, в гармонійній атмосфері. Навколо мають бути квіти та приємні для очей об'єкти. Улюблене заняття — гра в теніс, катання на ковзанах.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Сергій **ПРАВДЕНКО**, Леонід **БРОВЧЕНКО**, Анатолій **ГОРЛОВ**, Віталій **ЖЕЖЕРА**, Іван **ІЛЛЯШ**, Людмила **КОХАНЕЦЬ**, Анатолій **МАРЦИНОВСЬКИЙ**, Світлана **ПИСАРЕНКО**, Віталій **СУДДЯ**.

Internet: http://uamedia.visti.net/golos

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955. Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»

Зам. 0311183. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій